

Dr. Hadnagy Imre József nyá. alezredes

Mennyire biztos, vagy mennyire bizonytalan a biztonság napjainkban

A szerző az alábbiakban közölt cikkében, amely a Magyar Hadtudományi Társaság 2007. évi pályázatára beküldött nagyobb terjedelmű tanulmány rövidített és szerkesztett változata, vizsgálja a biztonság jelentéstartalmának módosulását, értelmezi mai felfogását és komplex jellegét. Áttekinti a biztonságot fenyegető és befolyásoló veszélyforrásokat, azok közül kiemelten foglalkozik korunk legfőbb kihívásaival, a terrorizmussal és azokkal a különféle katasztrófákkal, amelyek leginkább mérgezik, mételyezik korunk biztonságát.

In the following article, that is an abbreviated and edited version of a wider study applied for a competition of the Hungarian Society for Military Science 2007, the Author analyses the modification of the meaning of security, defines its modern approach and complexity. With systematic demand he reviews the risks that affect and threat security, he pays the largest attention to the main challenges of present days; to terrorism and the different catastrophes that mostly damage and demolish our security.

Az Internet Google programján bizonyos szavak (kifejezések) kikeresésekor az ember azzal szembesül, hogy a számítógép több milliós találatot jelez. Különösen igaz ez mindennapjainkhoz, az aktuális világpolitikai események némelyikéhez szorosan kötődő szavak esetében. A találatok nagyságrendje tulajdonképpen – áttételesen – azt is jelezheti, hogy az adott szóhoz (kifejezéshez, jelenséghez, eseményhez, vagy fogalomhoz stb.) hogyan viszonyulnak az emberek, mennyire érzik fontosnak, tartják lényegesnek az életük, életminőségük, közérzetük, biztonságuk stb. szempontjából. A magyar aktuálpolitika kulcsszavai, mint az egészségügy, oktatás, közlekedés, és egyéb, de a mindennapokhoz hozzátartozó időjárás, biztonság stb., szavak esetében a kapott találati számok nagyságrendje, és a hozzájuk fűződő érzelmek a korábbi megállapítás helyességét igyekeznek alátámasztani. Így a tanulmány középpontjában álló biztonság, mint kifejezés, fogalom, cél, helyzet, életminőséget jellemző állapot stb. nem közömbös sem nekünk magyaroknak, sem – a honi berkekből kilépve – más embereknek, népeknek. A történelemben a biztonság koronként mást-mást jelentett, és tartalmilag folyamatosan változott, de mindig kifejezte az egyes ember, a kisebb vagy nagyobb közösségek, az emberiség létét, létfenntartását, életminőségét, stb. meghatározó helyzet komfortosságának szintjét.

A biztonság mai felfogása

A napjaink biztonságának kérdéseivel foglalkozó szakirodalom egyértelművé teszi, hogy a biztonság – amelyet egykor a társadalmi élet hosszabb-rövidebb ideig tartó szinte majdnem kiegyensúlyozott életkörülményeket biztosító időszakai alapján szakaszosan statikus állapotnak is lehetett tekinteni – ma már semmiképpen sem lehet statikus, hanem egy folytonosan, esetenként gyorsan változó, bonyolult helyzet fokmérője is. Ma a biztonság – a legszélesebb értelmezésben – a komfortosnak (ideálisnak) elfogadott, és a még komfortosnak elfogadható életkörülmények, mint határok között változó helyzetet, állapotot, életminőséget, stb. tükrözi. A szakemberek abban egyetértenek, hogy a biztonságot számos tényező együttes hatását figyelembe véve komplex módon lehet értelmezni, melyet egyre több bizonytalansági tényező övez.

A biztonságot nem lehet – napjainkban pedig különösen nehéz lenne – egy kifejezéssel, vagy egy szóval érthetővé tenni, mert egy bonyolult „jelenség”. A biztonság egy ki nem számíthatóan változó helyzet, vagy állapot, életrész, stb. tudati visszatükröződése is. A korábban leírtakat is figyelembe véve *a biztonság szó különféle értelemben használható, a teljességre törekvés nélkül lehet: fogalom, cél, állapot, vagy helyzet, az egyén: kisebb, vagy nagyobb közösség, a társadalom, a világ élethelyzete komfortosságának fokmérője és végül a komfortosság érezhető, érzékelhető szintjének tudati visszatükröződése.*

A biztonság elméletének művelése, kutatása, gazdagítása, és a gyakorlatának megalapozása egy határtudomány, a biztonságstudomány, de nevezhető biztonságelméletnek is, feladata, az elméleti tételek, rendszabályok gyakorlatba való átültetése, azaz a biztonság megteremtése, fenntartása, szavatolása (illessük a biztonság megteremtésének és fenntartásának, szavatolásának gyakorlata kifejezéssel) a legszélesebb értelemben a biztonságpolitika feladata.

A teoretikus és praktikus oldal egységet képez: A biztonságstudomány (biztonságelmélet) egy komplex ismeretrendszer. A biztonságot létrehozni akaró, megléte esetén azt szavatoló, azaz a biztonság megteremtésének és fenntartásának, szavatolásának gyakorlata egy komplex tevékenységi (cselekvési) rendszer.

A biztonságstudomány (biztonságelmélet) fogalmának megalkotásához segítségül hívom a Hadtudomány 2007/1 számában¹ a hadtudomány új fogalmára közölt meghatározást. Ennek analógiájára: a biztonságelmélet a legtágabb értelemben a nemzeti, a nemzetközi biztonságot befolyásoló kihívások, veszélyek és kockázatok megszüntetésére, a lehető legkisebb szintre mérséklésére hivatott nemzeti, szövetségi, regionális, nemzetközi szervezetek tevékenységének sikerét meghatározó elméleti tételeket és gyakorlati tapasztalatokat összefoglaló ismeretrendszere.

Az előzőeket figyelembe véve a biztonság megteremtésének és fenntartásának gyakorlata: a biztonságelmélet ismeretrendszeréből levezethető teendők gyakorlatba való átültetésének komplex tevékenységi rendszere.

A teljesség igénye nélkül – a biztonság szó használható: általános (filozófiai – elmélkedő tartalmú) értelemben, a társadalmi élet területeihez (politikai, gazdasági, szellemi), szakmai területekhez, technikai, és egyéb rendszerekhez kapcsolhatóan. Azt, hogy a biztonság egy „széles sávban” értelmezett, komplex fogalom, az is bizonyítja, hogy napjainkban az élet számos területére vonatkoztatva találkozunk vele.

A biztonság fogalmát nehéz meghatározni, ennek ellenére ezt már sokan és sok helyen megtették (Hadtudományi Lexikon; A Magyar Nyelv Értelmező Szótára; az NSZK-ban kiadott Biztonságpolitikai Szótár; de a hazai és külföldi folyóiratokban, tankönyvekben, oktatási segédanyagokban is fellelhetjük). A fogalmi meghatározások ismétlése nélkül a korábban leírtakból is kiderül, hogy egy komplex fogalomról van szó, amely a racionális tényezőkhöz kívül érzéseket és érzelmeket kifejezőkkel is telített.

A Hadtudomány 2006/3 számában² a biztonság kérdéseivel foglalkozó cikk szerzője egy kutatónak ebben a kérdésben kifejtett véleményét összegezve írja, hogy „...azon túlmenően, miszerint a statikus állapotnak tartott biztonságot komplex rendszerként értelmezi, a biztonság meglétét az esetleges veszélyek leküzdésére való képességgel, az erre való felkészültséggel köti össze. Ezzel a biztonság nem egyszerűen állapot, hanem egy olyan cél, amelynek eléréséhez aktivitásra, cselekvésre van szükség.”

---

¹ Kőszegvári Tibor: A hadtudomány mai problémái, területei és új fogalma (Hadtudomány, Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest XVII. évfolyam 2007/1. szám) 13. oldal.

² Farkasné dr. Zádeczky Ibolya: A biztonságot veszélyeztető globális kihívások (Hadtudomány, MHTT. Budapest XVI. évfolyam 3. szám, 2006. szeptember) 41. oldal.

A leírtak hangsúlyozzák a biztonság komplex jellegét (ezzel egyébként a cikk szerzője is azonosul), azt statikus állapotnak tekinti, meglétét a veszélyek leküzdésére való képességgel, felkészültséggel köti össze. A biztonság eszerint csak egy adott helyzetben a „végállomáson” értelmezhető, melynek záloga adott képesség, és felkészültség megléte. Ugyanakkor a biztonságot, mint célt aktivitással, cselekvéssel lehet elérni. A biztonság megléte statikus állapot, a hozzá vezető út dinamikát feltételez. *De melyek a hozzávezető út közbülső állomásai?*

Meglátásom szerint az abszolút biztonság egy ideális állapot, amelyet a mai világban még megközelíteni sem lehet. Az ideális állapot megteremtése a földön a teljes biztonságot az „álmovilág” elérését jelentené, amit – ha csak a mérhetetlen környezetrombolást, a föld légkörének megsebzése miatti különleges időjárási jelenségek kialakulását, a globalizációt, a terrorizmust, a civilizációs veszélyeket említjük is – teljesen ki lehet zárni, azaz lehetetlen esemény. A biztonság vizsgált értelmezésében az emberi tényezők egyik oldala az érzelem hiányzik. Kétségtelen, hogy az ideális helyzethez közelítve a komfortosság érzése egyre inkább „kiteljesedik”. Az idézetben a biztonság, mint állapot és, mint cél külön-külön dimenzióban van értelmezve, amelyek csak az ideális tartományban találkoznak. Ehhez a tartományhoz közelítve számtalan „állomáson” keresztül vezet az út, és állomásonként más-más minőségű a komfortosság, és csak részcélok teljesülnek. Ami hiányzik, a biztonság mértékének a megítélése. A biztonság ugyanis érzelmekkel, érzésekkel is telített, azokkal kapcsolható össze. A biztonságérzet, ezek mélységével összefüggésben más-más minőséget mutat, állandóan változik. A változást a biztonságot adó, és a bizonytalanságot keltő tényezők erősségének hatásrendszere, a kölcsönhatások eredője indukálja. Mivel az abszolút biztonság elérhetetlen, ezért a biztonságot is célszerű állandóan változó állapotnak tekinteni, amelyet a változás függvényében a biztonság rész céljai is jellemezhetnek. A korábban leírtakkal összefüggésben az adott valószínűség-tartományban megfogalmazható tartalommal lehet értelmezni.

A biztonság, mint cél jelentheti a teljes (abszolút) biztonság állapotát, ahova eljutni bármikor lehetetlen volt, a mai forrongó és felbolydult világban az eléréséről még álmodni sem lehet. Sokkal életszerűbb, ha a már korábban értelmezett valószínűségi skálán ideálisnak elfogadott (bizonytalanságtól mentes) teljesen komfortos és a még komfortosnak elfogadott élethelyzet, mint határok közötti állapot elérése a cél, már csak azért is, mert világunkban a biztonságot övező bizonytalansági tényezőket egyszerre kizárni nem lehet.

A biztonság komplex értelmezése szerint, ha a biztonságérzetet emelő és csökkentő tényezők hatásrendszere olyan érzelmi állapotot hoz létre, amelyet az emberek komfortos élethelyzetnek fogadnak el, akkor ezt a helyzetet a korábban értelmezett valószínűségi skála egy adott pontjával azonosíthatjuk. Napjainkban a biztonságérzetet befolyásoló tényezők sokasága övezi életünket, ezek felsorolása nehéz vállalkozás. Ezek között a tényezők között vannak olyanok, amelyeket a biztonság, vagy a bizonytalanság minősített állapotának nevezhetünk, például a béke, vagy a háború. A béke olyan érzetet is kelthet, hogy a biztonság ideális állapotához vagyunk közel. Sajnos a béke a mai értelemben, ugyanúgy, mint a biztonság számtalan bizonytalansági tényezővel van „terhelve”.

A háború valamikor, csak a csatatereken, vagy azok behatárolható közelségében jelentett teljes bizonytalanságot, a csatától való távolság növekedésével a bizonytalanság valószínűsége arányosan csökkent, a hátszágban a „csatazajt sem lehetett hallani”. A XX. század pusztító világháborúiban a hátszág és harctér között van ugyan különbség, de a hátszág biztonsága számtalan bizonytalansági tényezővel van terhelve. A legújabb korban a tömegpusztító eszközök megjelenése, az orbitális és globális fegyverek kifejlesztése a hátszág korábbi – csirájában még meglévő – biztonságát teljesen „aláássa”, a biztonság itt is csaknem teljesen bizonytalanná válik. A háborúval, mint a „társadalom biztonságnak” egy különleges helyzetével, az azzal kapcsolatos teendőkkel, kezelésével egy ország alaptörvénye az alkotmány is foglalkozik. A katonai biztonság a legáltalánosabb értelemben vett biztonság egyik fontos – sajnos még napjainkban sem elhanyagolható – tényezője, a történelemben pedig egyik döntő, ha nem a legfontosabb tényezője volt. Az előzőek miatt a béke, biztonság és háború kérdéseit a maga szemszögéből a hadtudomány is kutatja.

A magyar Alkotmány is foglalkozik a bizonytalansággal övezett biztonság különleges helyzeteivel. Az állam létét, a nemzeti vagyont, a nemzeti értékeket, az állampolgárok egészségét, vagy jelentős részének biztonságát, a vagyonbiztonságot fenyegető helyzeteket, állapotokat, kockázatok „kezelését” is előírja. Másképpen veszély, vagy veszélyeztetettség esetére, azaz különleges időszakokhoz állami szintű feladatokat ír elő személyek és szervezetek részére. A felelős személyek és szervezetek alkotmányban rögzített feladata adott feltételek megléte esetén a kialakult helyzet minősítése, ennek kihirdetése, a hozzá kapcsolódó teendők meghatározása, rendszabályok bevezetése, az állami élet rendjének szabályozása, az állampolgárok igénybevételének elrendelése, stb.

A biztonság értékelésekor a biztonságérzetet emelő, és csökkentő tényezők sokaságából a negatívan ható tényezők kerülnek általában napirendre, részben azért, mert számuk világunkban emelkedő tendenciát mutat, másrészt, mert a hiányukat pozitívan ható tényezőként értékelhetjük. A biztonságot befolyásoló tényezők némelyike bonyolultságuk miatt elméleti (filozófiai) értelmű, mint a háború, béke, időjárás anomália, terror, terrorizmus, stb.), mások egy konkrét helyzet meglétét fejezik ki, mint robbantásos merényletsorozat egy adott helyszínen, szökőár az Indiai-óceán medencéjében, WTC elleni merénylet, Beszlán-i iskolások katasztrófája, stb. Természetesen a bizonytalanságot okozó tényezőknek más rendező elv szerinti csoportosítása is lehetséges.

A biztonságot fenyegető és befolyásoló veszélyforrások

A biztonságot fenyegető és befolyásoló veszélyforrásokat sokféleképpen lehet csoportosítani, felosztani, csak a rendezőelvet kell egyértelművé tenni. A biztonságot fenyegető veszélyforrások³ eredetük szerint lehetnek: társadalmi léttel összefüggő és természeti eredetűek.

A társadalmi léttel összefüggő veszélyek egy lehetséges felosztás szerint a társadalom: politikai, gazdasági, szellemi berendezkedéséből, viszonyaiból eredőek lehetnek.

Az e kategóriába sorolható veszélyek másik lehetséges csoportosítása, felosztása: az életkörülményeket, az élet minőségét befolyásoló tényezők (megélhetési; szellemi, fizikai terror; az életminőség jelentős megváltozása); a közbiztonságot fenyegető veszélyek; erőszakos cselekmények által keltett veszélyek (háború; terrorizmus; szabotázs cselekmény); civilizációs veszélyek (a nukleáris, a veszélyes anyagok kezelésekor, szállításakor keletkező, az ipari üzemek által kelthető veszélyek) és humán és ökológiai eredetű veszélyek (egészségügyi, migráció, ökológiai).

Természeti eredetű veszélyek lehetnek: hidrológiai, geológiai és meteorológiai.

A korábban felsorolt veszélyforrások közül a továbbiakban

---

³ Barla Ildikó: A katasztrófavédelem hazai és nemzetközi rendszere című cikk felosztását is figyelembe véve. (Védelmi tanulmányok 45. kötet a Stratégiai Védelmi Kutató Hivatal időszakos kiadványa, Budapest 2001. 9. oldal.)

részletesebben csak kettőről lesz szó annak okán, hogy *a terrorizmus és a különféle eredetű katasztrófák mérgezik, mételyezik leginkább napjaink biztonságát*. A világ biztonságának adott szintjét megőrzendő a legfontosabb teendők a terrorizmus elleni határozott és következetes fellépés, valamint a hatékony katasztrófavédelem.

A terrorizmus

A New York-i WTC elleni terrortámadás hatodik évfordulóján az emberiség még mindig a terrorizmust tartja az egyik legnagyobb veszedelemnek. A terrorcselekmények mindegyike merénylet a biztonság ellen. A pusztító akciók tárháza szinte kimeríthetetlen.

A XXI. század elejére a terrorizmus nemzetközivé vált. Ennek oka az, hogy egy-egy ország, ország-csoport, nagyhatalom politikája nyomán az érdekek sérülése nemcsak egy országban jelentkezik, és az azt követő „reakció” a nemzeti kereteket meghaladja. A nemzetközi terrorizmus azonban annál több mint, amikor egyidőben több országban fordulnak elő terrorcselekmények. A legfőbb ismérv az, hogy az akciók többé-kevésbé előre megtervezettek, összehangoltak, szervezeten több ország illegális (vagy esetleg legális) szervezeteinek részvételével hajtják végre, és a legtöbb esetben több országot is érintenek, érinthetnek. Jellemző lehet, hogy egy nemzetközi szervezet elleni merénylet a cél, miközben a rombolásra felhasznált eszközök – amelyek nem éppen véletlenül például utasszállító repülőgépek, vagy esetleg más közlekedési eszközök – rövid idő alatt célba érnek, és az akció eredményeként szinte kivétel nélkül minden esetben több nemzet (állam) a szenvedő fél (pl. a World Trade Center elleni akció), tömeges emberáldozatot követelve.

Gyakran úgy tűnik, hogy a terrorcselekmények nem reális célok elérését szolgálják. Az értelmi szerzők talán ezt a látszatot akarják kelteni, tudatában annak, hogy rövid idő alatt nem tudnak célt érni, de módszeresen hosszú idő alatt az elképzelésük győzedelmeskedik. Talán a „lassan járj, tovább érsz”-elvet követik. Az Izraelben elkövetett terrorakciók kis lépésenként Izrael elpusztítását kívánják elérni. Az Irakban elkövetett terrorakciók az idegenek mielőbbi távozását szorgalmazzák. Az al-Kaida esetében a végcél csak évszázadokkal később az utódoknak kell elérni, ekkor jön (jöhet) létre a most is folyó harc eredményeként a világkalifátus.

A továbbiakban vizsgáljuk meg, hogy *mi alapján lehet a terrorizmust*

századunk egyik legfőbb veszélyének tekinteni. A vázlatos jellemrajz bizonyára kellő alappal szolgál ehhez a megállapításhoz.

Adalékok a jellemrajzhoz⁴

– A terrorizmus eszköztára elég gazdag, ezért nehéz még csak „megjósolni” is a megjelenési formáját, idejét és helyét.

– A terrorcselekmények előkészítésében és végrehajtásában döntő szerepet játszanak a korszerű technikai eszközök és rendszerek, (a világháló, a híradás, a modern közlekedési eszközök, távvezérlési technika, műholdas felderítés, álcázás, rejtés legújabb eszközei, stb.)

– Gyakran a terroristák sokkal korszerűbb technikai eszközök birtokában vannak, mint azok a szervezetek, amelyeknek ellene fel kellene lépni.

– A terrorizmus egy különleges háborút vív, amelyben a terroristák a támadót jelenítik meg, a megtámadott fél pedig az egész világ. Az eddigi háborúk leggyalázatosabb formája, amelyben a megtámadottnak szinte nincs is lehetősége védekezni.

– A terrorizmus kísértetként jelenik meg, amely tömegeket tart rettegésben, de ilyen minőségében bűncselekmény is.

– A terrorizmus megalkuvásra sem hajlandó, megegyezésre képtelen, egy eszméért elvakultan harcoló emberek cselekményeit takarja. A végtelenségig embertelen vérontást, pusztítást jeleníti meg, amelyben az elkövetők semmiféle emberi-etikai normához nem tartják magukat.

– A terroristák megtalálása gyakran szinte lehetetlen feladat, sokan az öngyilkos akciókban elpusztulnak, vagy tűzharcban veszítik életüket.

– Ha a terrorcselekmények hátterében ország, vagy országok állnak akkor, azokat a nemzetek közössége politikai, gazdasági szankcióval (embargó) sújtja, kiközösíti, vagy a világszervezet megbélyegzi.

---

⁴ Hadnagy Imre József: Néhány gondolat a terrorizmus elleni harc időszerű társadalmi, katonai és rendvédelmi kérdései konferencián elhangzottakhoz cikk nyomán. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE Budapest, 2003.

– Az emberiségnek nagyon nehéz dolga van a (nemzetközi) terrorista szervezetekkel, mert azok a világ előtt elbújva szervezik akcióikat, a láthatatlanságot választják. Ha azt egyáltalán megteszik, a véres események után hozzák a világ tudomására, hogy ők állnak a terrorakciók hátterében.

– A terrorizmus egy arcnélküli, a békés világ mételyeként, elsősorban rettegést, félelmet, szenvedést hozó, a pusztítóeszközök egész arzenálját felvonultató „fenevad hadviselés”.

– Az emberiség kénytelen szembesülni azzal, hogy napjainkban már nem is tartoznak a különlegességek közé a fegyverropogástól hangos terrorcselekményekről, eseményekről szóló híradások.

– A terrorizmus a settenkedő veszedelem, a „békébe ájult világban” szinte zavartalanul készíti elő, és hajthatja végre akcióit.

– A terroristák a meglepetésre építenek, egy adott cselekmény bekövetkezésére utaló jelek rejtésére kínosan ügyelnek.

– A terrorizmus a fasizmushoz hasonló fenevad, ha idejében megállítják, akkor nagyon sok szenvedéstől menekül meg a világ.

– A terrorizmus a maga eszközrendszerével, alattomos megjelenési módjával képes megtörni a népek békés életét, kérdésessé tenni biztonságát.

– A terrorakciók jogellenes cselekmények, illetve olyan – elsősorban pusztító (romboló) eszközöket is alkalmazó – fellépések, amelyek a fegyveres küzdelemben nem szokásosak, nincsenek összhangban a hadviselésre – évszázadok alatt kicsiszolódott normákkal, az arra vonatkozó nemzetközi egyezményekkel.

– A terrorizmus, a terrorcselekmények mindegyike az emberiség elleni gonosztettnek számít, az emberek, népek megfélemlítésének, rettegésben tartásának eszköze, a társadalmi élet egy szükségtelen jelensége.

– A terrorizmus mindenható urai a saját „gárdát” sem nagyon tisztelik. Több országban a fiatalokat tudatosan készítik fel az „önfeláldozásra”. Az adott egyházak közreműködésével az örök földöntúli étellel kecsegtetik őket, mint nemzeti hősokeket. A fiatalok a lelki felkészítést követően bátran áldozzák fel magukat az öngyilkos akciókban.

Mivel jellemezhető a terrorizmus elleni háború:

- A klasszikus értelemben vett háború ismérvei csak részben igazak rá.
- A világ terrorizmussal fertőzött részein csak multinacionális erők egyidejű fegyveres fellépésével lehet sikert elérni.
- A terrorizmust támogató államokat úgy kell elszigetelni, hogy ne tudjanak menedéket adni a terroristáknak, terrorszervezeteknek.
- Kizárt a hadtudomány által hirdetett módon a szembenálló felek közötti nyílt fegyveres összeütközés katonai szervezetekkel, eszközökkel, és tervek szerint.
- A szembenálló félnek, a terrorista szervezeteknek nincs reguláris fegyveres ereje.
- A terrorista jogi értelemben nem tekinthető harcosnak.
- Hadszínkép a klasszikus értelemben nem létezik. A fegyveres cselekmények nem a klasszikus értelemben folynak, mivel a terroristák legkedvezőbb létezési módja „oszolj el a tömegben, és a világon”.
- A terrorizmus elleni háború nem hagyományos módon kezdődik. Nincs csapatösszevonás, hadműveleti felvonulás és szétbontakozás, arcvonal, harcrend, stb. egységes elgondolás és terv alapján folyó haditevékenység.
- Egyidejűleg több helyszínen, nagy valószínűséggel megbízható felderítési adatokra alapozva meglepetésszerű rajtaütéssel történik a rejtőzködő terroristák elleni támadás, a helyzettől függően ezt követi a lefegyverzés, az elfogás, végső esetben az élő erő, valamint a terrorakciókhoz felhasználni kívánt eszközök elpusztítása.
- Gócokban jóval a háborús küszöb alatti fegyveres összeütközés folyik.
- A terroristák egyidőben sokféle harcmódot alkalmaznak, ezért az ellenük fegyveresen fellépőknek kiválóan felkészültnek, felkészítettnek kell lennie.

- Kommandókra épülő (kis kötelékekkel történő) harc folyik.
- Összességében a világnak csak nagyon kis szeletében jelenít meg „hadiállapotot”.
- A fegyveres fellépés időtartama nem határozható be, valószínűsíthető az elhúzódó háborús állapot.
- A megtámadottnak nem mindig van alkalma fegyvert használni.
- Különleges hadviselési móddal lehetséges az ellenfél felőrlése. Ez hasonló ahhoz, mint amikor az oroszok – a második világháborúban – Sztálingrádban (ma Volgográd) minden házáért külön csatát folytattak. Ez a mai helyzetre átültetve azt jelenti, hogy a terroristák minden sejtjét külön fel kell kutatni, és ellene fegyveresen fellépni, azt tudva, hogy térben azok jelentős távolságra helyezkedhetnek el egymástól.
- A terroristákat sok helyen a nép fiának tekintik, tisztelet övezi őket, ezért az ellenük való fellépés népharagot vált(hat) ki.
- Különleges szerepet kap a polgári katonai együttműködés (CIMIC).

Összefoglalva a fentieket, azt lehet mondani, hogy a szembenálló felek aszimmetrikus hadviselést folytatnak. Az aszimmetria többek között abban jelentkezik, hogy: az egyik oldalon azok az államok (szövetségi rendszerek) állnak, amelyek tudományosan szervezett, modern eszközökkel ellátott (nehézfegyverekkel is rendelkező) haderőt tartanak fenn biztonságuk szavatolására; a másik oldalon esetenként bizonyos államok támogatását élvező csoportosulások, szervezetek, stb. állnak, amelyek célkitűzéseik elérése érdekében titkos katonai szervezeteket, csoportokat tartanak fenn és alkalmaznak, gyakran (öngyilkosságot is vállaló) egyéneket készítenek fel az akciók végrehajtására, legtöbbször csak egy-egy kijelölt cél rombolására, megsemmisítésére elegendő fegyver (robbanó eszköz) igénybevételével. Az akciókra való felkészítés rejtetten, a cselekmények végrehajtása nem a nemzetközi jog, és a hadviselési szabályok szerint történik. A terrorcselekményeket legtöbbször azokon a helyeken hajtják végre, ahol tömegek vannak jelen és a romboláson kívül a pszichikai hatás is a legnagyobb.

Katasztrófavédelem

Civilizáltabb világ, nagyobb biztonság – a XXI. század valósága nem igazolja ennek a gondolatnak az igazát. A civilizáció kiteljesedése a biztonságra sincs hatás nélkül, mert nemcsak pozitív hatása van, hanem különféle eredetű veszélyek forrása is, amelyek sok gondot és bajt – sokszor katasztrófák formájában zúdítanak az emberiségre. Az embertől nem függő természeti katasztrófák esetén a fizikai környezetben a károk szinte kivédhetetlenek, a személyi veszteségek azonban kellő odafigyeléssel minimalizálhatók, vagy elkerülhetők. Más a helyzet az embertől függő rendszerek katasztrófájával kapcsolatban. Az ember az általa alkotott rendszereket felügyelheti, működését szabályozhatja, a konfliktus helyzeteket megoldhatja, ezeknek a rendszereknek a katasztrófája elméletileg elkerülhető. De a mesterséges rendszerek is veszélyhordozók, katasztrófájuk is bekövetkezhet, számtalanszor be is következett.

Katasztrófák következményeinek felszámolása, az adott földrajzi térségben az élet megszokott ritmusának visszaállítása a hatóságok, valamint sok-sok önkéntes szervezet, és öntevékeny ember közreműködésével érhető el. A katasztrófavédelem kis, vagy nagy közösségeknek, országoknak, néha földrészeknek, olykor a világ egészének az ügye. A katasztrófavédelem közügy, állami feladat, melyet törvény szabályoz.

A biztonság adott szintjének elérése, megtartása, visszaállítás, szavatolása érdekében jól működő katasztrófavédelmi rendszert kell létrehozni és működtetni. A biztonsággal kapcsolatos teendőket elméletileg meg kell alapozni, ehhez jól illeszkedő szervezetet kell létrehozni, melynek feladatrendszerét törvényben szabályozni kell, a beavatkozó szervezetet felkészülten készenléti állapotban kell tartani ahhoz, hogy katasztrófa esetén a gyakorlati teendőit időben elkezdhesse, és akadálytalanul és lehetőleg sikeresen végrehajtsa.

A biztonsággal kapcsolatos teendők elméleti megalapozásában első a *katasztrófavédelem fogalmi meghatározása*, ezt követi az ehhez illeszkedő *katasztrófavédelmi rendszer létrehozása*.

Fogalmi meghatározás szerint a katasztrófavédelem, mint megelőző tevékenység a biztonsága szavatolásának az a részterülete, amely a maga reális képességeivel, szükség esetén nemzetközi, vagy világszervezetekkel együttműködve olyan állapotot képes biztosítani, amelyben kizárható, vagy

megbízhatóan kezelhetők az esetlegesen bekövetkező (katasztrófát kiváltható) veszélyek, illetve adottak az ellene való hatékony, vagy eredményes védekezés feltételei. Más értelemben a katasztrófavédelem, mint a biztonságot fenyegető *katasztrófák hatása elleni védekezési tevékenység* az emberi életet, az életfeltételeket, az anyagi javakat, a természeti környezetet jelentős mértékben és súlyosan károsító vagy veszélyeztető – nagy tömegeket, és földrajzi környezetet érintő – többnyire váratlan elemi csapás, természeti, ipari (civilizációs) rendkívüli esemény, szerencsétlenség károsító hatásai elleni hatékony, vagy eredményes védelmet jelenti.

A katasztrófavédelem, mint rendszer: Tágabb értelemben: a biztonság szintjének megtartása érdekében a katasztrófák megelőzésében, azok hatásai elleni védekezésben és a következményeinek felszámolásában részes, a feladatok megoldásában egymással szoros kölcsönhatásban levő alrendszerek és rendszerelemek (szervek, és szervezetek, egyesületek, köztestületek, társadalmi szervezetek, szolgálatok, stb.) szervezett, és önszerveződő egységes egészként szemlélhető együttese. *Szűkebb értelemben:* a biztonság adott szintjének megtartása érdekében minisztériumi irányítás alatt álló, országos hatáskörű hivatalos szakmai, a katasztrófavédelmi törvényben szabályozott különleges feladatok végrehajtására felkészített, és végrehajtó szervezet. A tágabb értelemben vett katasztrófavédelmi rendszer egyik, a törvényben meghatározott feladatok végrehajtásának koordináló, tervező-szervező, hatósági feladatokat ellátó, veszélyhelyzet kezelő, alárendeltjeivel beavatkozó, felkészítő alrendszere.

A katasztrófavédelmi rendszer funkciójának betöltése céljából, azaz a biztonság adott szintjének megtartása, szavatolása, visszaállítása érdekében szervezi tevékenységét. Az előzőekből eredően *a katasztrófavédelem, mint tevékenység magában foglalja:* a megelőző védelmet, a katasztrófák hatása elleni védekezést és a katasztrófák következményeinek felszámolását.

A megelőző védelem magába foglalja a katasztrófák megelőzését szolgáló tervezési, kivitelezési, működtetési, tájékoztatási, adatközlési, biztonsági rendszabályok, előírások meghatározását és végrehajtását és a védekezés feltételeit (személyi, tárgyi, szervezetirányítási) biztosító tevékenységet.

A katasztrófák hatása elleni védekezés magába foglalja: a katasztrófák közvetlen veszélyének elhárítását, az előidéző vagy a károsító hatást fenntartó okok megszüntetését, a veszélyeztetett személyek életének az anyagi javak

védelmét, valamint a hatóerő, a hatásterület mérséklését (a kárelhárítást).

A katasztrófák következményeinek felszámolása kiterjed: a veszélyeztetett személyek mentésére, kimenekítésére, létfenntartására, egészségügyi ellátására, az anyagi javak mentésére, a katasztrófa sújtotta területen az alapvető életfeltételek biztosítására, a halaszthatatlan helyreállítási munkákra.

*

A biztonság napjainkban komplexen értelmezhető. A társadalmi élet minden szféráját átfogó, a korábbiaknál lényegesen gyorsabb – úgy is mondható robbanásszerű – fejlődés az egész világ, a földrészek, a régiók, a kis közösségek, de az egyén életét is gyökerestől megváltoztatja. A biztonságot legjelentősebben befolyásoló tényezők a terrorizmus, a környezetrombolás, a katasztrófák – köztük az ökológiai katasztrófa – veszélye, valamint a légkör ózonrétegének csaknem „halálos sebe”, amely az egész emberiség elpusztulásának rémét „hordozza magában”. Ezek és még más összetevők mind-mind olyan tényezők, amelyek a biztonságot, a vele kapcsolatos érzelmeket – pozitív, vagy negatív irányba – jelentősen befolyásolják, behatárolják. Sajnos a negatív hatások növekvő száma miatt a biztonság egyre több bizonytalansági tényezővel övezett fogalommá, céllá, helyzetté, életérzéssé, stb. vált, és válik.

Felhasznált irodalom

- [1] Kőszegvári Tibor: A hadtudomány mai problémái, területei és új fogalma (Hadtudomány (Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest XVII. Évfolyam 2007/1 szám.
- [2] Farkasné dr. Zádeczky Ibolya: A biztonságot veszélyeztető globális kihívások. (Hadtudomány. MHTT. Budapest XVI. évfolyam 3. szám 2006. szeptember.
- [3] Havasi Zoltán: A terrorizmus és a jog. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám.
- [4] Barla Ildikó: A katasztrófavédelem hazai és nemzetközi rendszere című cikk felosztását is figyelembe véve. (Védelmi tanulmányok 45. kötet a Stratégiai Védelmi Kutató Hivatal időszakos kiadványa, Budapest 2001.
- [5] Boda József: A nemzetközi terrorizmus és az ellene való összefogás szükségessége lehetőségei (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 69-76. oldal.)
- [6] Hadnagy Imre József: Néhány gondolat a terrorizmus elleni harc időszerű társadalmi, katonai és rendvédelmi kérdései konferencián elhangzottakhoz. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 95-98. oldal).
- [7] Kőszegvári Tibor: A fegyveres erők szerepe és feladatai a nemzetközi terrorizmus elleni harcban. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4.

szám. 8-27. oldal.)

[8] Szternák György: A terrorizmus és a terrorizmus elleni harc tudományos igényű vizsgálatának folyamata. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 41-45 oldal.)

[9] Kurta Gábor: A nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem új dimenziói. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 99-104. oldal.)

[10] 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről.

[11] Hadnagy Imre József: a terrorfenyegetettség a kiszámíthatatlan pusztító akciók hírnöke. (Kézirat).